

**Міністерство освіти та науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції
присвяченої 35-річчю створення
кафедри економічної та соціальної географії
у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки
(м. Луцьк, 6–7 квітня 2017 р.)**

**Луцьк
2017**

УДК 911.3:30/33(477.82)(082)
ББК 65.049(4УР-4ВОЛ)я43
С 90

Рекомендовано до друку вченою радою географічного факультету
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 3.04.2017 р.)

Рецензенти: **Олійник Я. Б.** – доктор економічних наук, професор, декан географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академік Національної Академії педагогічних наук України, академік Академії наук вищої освіти України;
Ковальська Л. Л. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали Міжнар. наук.-
С 90 **практ. Інтернет-конференції присвяченої 35-річчю створення кафедри економічної та соціальної географії у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (м. Луцьк, 6–7 квітня 2017 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2017. – 220 с.**

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції присвяченої 35-річчю створення кафедри економічної та соціальної географії у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки. Розкриваються питання історії, теорії та методології суспільно-географічних досліджень, регіональних економічних студій, методики викладання географії та краєзнавчої роботи, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3:30/33(477.82)(082)
ББК 65.049(4УР-4ВОЛ)я43

© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2017
© Колектив авторів, 2017

ISBN 978-966-517-846-0

Рассадникова С. Суспільно-географічні чинники рекреаційно-туристичного природокористування в приморських регіонах України	176
Саковець О., Зузук Ф. Природно-заповідний фонд як чинник розвитку екологічного туризму в Рожищенському районі Волинської області	179
Федонюк В., Федонюк М. Перспективи розширеного використання рекреаційно-туристичного потенціалу Ківерцівського НПП «Цуманська пуца» ...	181
РЕГІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ	183
Аверіхіна Т., Чебан А. Специфіка регіонального ринку реклами	183
Барський Ю., Абрамова І., Карпук О. Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	185
Голуб Г. Ринок праці та рівень доходів населення – актуальні компоненти системи життєдіяльності населення регіону	187
Демчук Д., Потапова А. Економічно-активний прогрес Норвегії	189
Забарна Е. Специфіка дефініції «регіональні студії» та її прикладне використання	191
Задорожнюк Н. Інноваційний вектор розвитку регіонів	193
Заставецька Л., Палагній Т. Основні причини смертності населення України ...	195
Козакова О. Організаційні аспекти парадигми сталого розвитку регіонів	197
Lemekhova A. Anaerobic digestion: agricultural, economic and environmental solution.....	199
Мандрик І. Структурні зміни у господарському комплексі Ківерцівського району за роки незалежності	202
Мельник Л., Кривець О., Батиченко С. Просторові трансформації в промислових зонах міст Луцька та Херсона	204
Поручинська І., Швайко А. Аналіз зовнішньоторговельної діяльності Волинської області з прикордонними державами	206
Самчук Д., Потапова А. Тракткування понять «конкуренція» та «конкурентоспроможність» у сучасності регіону	208
Уткіна О., Барський Ю. Зміна суспільної свідомості як чинник розвитку підприємницької діяльності в регіонах	210
Яков'юк В. Еколого-економічна оцінка транскордонних водних ресурсів басейну річки Західний Буг	213

Порівняльний аналіз показників смертності в Україні та в Європейському Союзі, а також аналіз європейських і вітчизняних стратегій в сфері охорони здоров'я і демографічної політики свідчить про існування значних резервів їх скорочення в нашій країні.

Напрями проведення державою ефективної політики в сфері охорони здоров'я, зокрема, попередження передчасної смертності, мають ґрунтуватися на профілактичних стратегіях, положеннях загальноєвропейських і національних комплексних програм, міжсекторальній взаємодії міністерств і відомств щодо численних аспектів створення сприятливого довкілля для людини і суспільства.

Висновки. Для зниження смертності в Україні система охорони здоров'я має набути принципово нових якісних характеристик тільки за умови формування в суспільстві думки про те, що здоров'я кожної людини є одним із головних стратегічних ресурсів. Кожний громадянин має усвідомити, що його здоров'я є важливим показником матеріального благополуччя, необхідною умовою процвітання кожної сім'ї та всієї нації. Нинішній стан здоров'я населення України потребує переорієнтації медичної науки і практики на первинну профілактику захворювань, на формування здорового способу життя кожної людини і суспільства в цілому.

Список використаних джерел : 1. Динаміка стану здоров'я населення України та регіональні особливості / під ред. В. М. Коваленка, В. М. Корнацького. – К. : Нац. наук, центр «Ін-т кардіології ім. акад. М. Д. Стражеска» НАН України, 2012. – 211 с. 2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 3. Донцова А. Ю. Проблеми зменшення середньої тривалості життя в Україні / А. Ю. Донцова, А. О. Левченко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_10_2/stat_10_2/57.doc. – Назва з екрана. 4. Здоров'я населення України : база даних «Здоров'я для всіх», центр медичної статистики МОЗ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html>.

УДК 332.1

Козакова Олена – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічних систем і управління інноваційним розвитком Одеського національного політехнічного університету

Організаційні аспекти парадигми сталого розвитку регіонів

Розглянуто проблему реалізації парадигми сталого розвитку регіонів, показано необхідність формування механізму управління регіональною системою в контексті сталого розвитку.

Ключові слова: парадигма, сталий розвиток регіону, механізм управління.

Kozakova O. M. Organizational Aspects of the Paradigm of Regions Sustainable Development. Was researched the issues of paradigm implementation of regions sustainable development, highlighted the necessity of creation the regional system controlling mechanism, in context of sustainable development.

Key words: paradigm, regions sustainable development, controlling mechanism

В сучасних умовах інтеграції та глобалізації світової економіки регіональний розвиток є складним, динамічним процесом, що активізує пошук нових парадигм у дослідженні регіональних систем. Парадигма (від грец. приклад, взірець) у загальному значенні – це теоретико-методологічна модель постановки питань,

концептуальна схема, що включає основоположні передумови, методи дослідження та способи вирішення виявлених проблем [1, с. 368].

Серед підходів, пов'язаних з формуванням та узагальненням досліджень регіонального розвитку, в центрі уваги наукової спільноти перебуває парадигма сталого розвитку регіонів. Дослідженню проблем регіонального розвитку в контексті сталого розвитку присвячені роботи іноземних та вітчизняних науковців: Г. Брундланд, Г. Дейлі, Б. Хьюс, А. Оніші, Г. Гутмана, М. Долішнього, З. Герасимчук та інших. Разом з тим, незважаючи на значні розробки теоретико-методологічних засад сталого розвитку, недостатньо визначеними залишаються питання реалізації сталого розвитку у практичній діяльності. Реалізація будь-якої парадигми у практиці господарювання має втілюватися у сукупності закономірностей, принципів, методів організації процесу, у побудові механізму управління розвитком.

Сталий розвиток – це розвиток, що задовольняє потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Сутність такого розвитку можна звести до трьох ключових понять: потреби, можливості та обмеження, тобто це баланс між потребами і можливостями через обмеження. В цьому плані суттєво підвищується роль регіонів, про що свідчить досвід розвинутих країн, в яких за останні десятиліття спостерігається перенесення центру реалізації парадигми сталого розвитку на регіональний рівень. Результатом такого «зміщення» є трансформація системи територіальних організаційних форм продуктивних сил, самого устрою суспільства.

З позиції системного підходу регіон є відносно відокремленою системою в державі. Це система: 1) суспільного відтворення як сукупності різних галузей, підприємств, які охоплюють виробництво, розподіл, обмін та споживання товарів і послуг; 2) соціально-економічних відносин з різними формами власності, з характерною концентрацією населення, капіталу і праці; 3) господарських взаємозв'язків з іншими регіонами як сукупністю відносин, пов'язаних с певним ступенем спеціалізації та кооперації праці; 4) соціально-екологічних відносин щодо самого середовища розміщення та функціонування продуктивних сил. На цій основі сталий розвиток визначає регіон як цілісну систему економічних, соціальних та екологічних елементів. Сталість розвитку регіону поєднує прагнення досягти високого рівня розбудови продуктивних сил завдяки мобілізації внутрішніх і зовнішніх можливостей та зміну ціннісних пріоритетів людини [3, с. 219].

Парадигму сталого розвитку можна по-різному інтерпретувати. В ході її реалізації в залежності від особливостей того чи іншого регіону можна використовувати різні програми, принципи, методики та інструменти. Між тим, всі їх треба розглядати через призму механізму управління елементами регіональної системи. Будь-який механізм описує структуру у дії, тобто характеризує взаємозв'язки між елементами системи, їх внутрішню організацію [2, с. 321].

У загальному вигляді механізм управління регіональною системою в контексті сталого розвитку може бути представлений як структура дії синергичного ефекту організаційних елементів на рівні держави, регіону та підприємств, взаємодія яких має утворювати комплексну збалансовану «економіко-соціо-екологічну систему». На цій основі мають продукуватися (відтворюватися) економічні, соціальні та екологічні зміни на підприємстві, в галузі, регіоні та в суспільстві взагалі.

На наш погляд, такий механізм має складатися з наступних структурно функціональних блоків:

- позиціонування регіону щодо його місця в країні відносно інших регіонів;
- визначення факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, можливостей та загроз для сталого розвитку регіону;
- прогнозування і планування сталого розвитку регіону;
- інформаційне та комунікаційне забезпечення процесу сталого розвитку;

- контроль діяльності підприємств, галузей, міжгалузевих об'єднань тощо та регіону в цілому щодо реалізації парадигми сталого розвитку.

Кожен блок представленої структури має включати систему організаційних елементів, які пов'язані між собою і визначають зміст, направленість та інтенсивність управління процесом. Так, позиціювання регіону передбачає необхідність урахування потреб регіону, його можливостей, оцінки стану економічного, соціального та екологічного потенціалів. На основі перших двох блоків можливий вибір альтернативних стратегій розвитку регіону та визначення відповідних стратегій для окремих галузей, підприємств, які мають значний вплив на елементи регіональної системи. Визначення стратегій стосується і окремих форм територіальної організації продуктивних сил, які охоплюють декілька регіонів. Планування та прогнозування сталого розвитку регіону передбачає формування відповідного комплексу цілей, завдань, методів, форм та інструментів реалізації. В свою чергу інформаційне забезпечення сталого розвитку регіону надає йому керований характер. Сучасні інформаційні технології дозволяють моделювати різні варіанти напрямків розвитку та прогнозувати їх результати. Комунікаційне забезпечення сприяє розширенню та укріпленню зв'язків із внутрішнім та зовнішнім середовищем, веде до зниження рівня загроз та підвищення можливостей щодо реалізації сталого розвитку. Структура контролю має забезпечувати правильну оцінку реальної ситуації і надавати менеджменту можливість вживати дієві заходи щодо вирішення проблем, які виникають.

Отже, розробка механізму управління сталим розвитком регіону потребує комплексного підходу та повної узгодженості всіх його елементів.

Список використаних джерел: 1. *Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т. 2 / Редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Вид. центр «Академія», 2001. – 848 с.* 2. *Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження / С. В. Мочерний. – Львів : Світ, 2001. – 415 с.* 3. *Регіональна економіка : Навч. посіб. / Збарський В. К., Мацибора В. І. та ін. – К. : Каравела, 2012. – 280 с.*

DOI 10.1007/s13593-015-0284-8

Lemekhova Anastasiia – M2 CLUES student, AgroParisTech, Paris, France

Supervisor: Sabine Houot – INRA Research Director Unité Mixte de Recherche ECOSYS / Pôle SCIENCE DU SOL

Anaerobic digestion: agricultural, economic and environmental solution

In the article anaerobic digestion of organic waste is considered as a possible solution to current concerns, such as: sustainable development of agriculture, energy security and environmental threats related to excess use of mineral fertilizers. Benefits of application of products issued of anaerobic digestion for different aspects were analyzed together with possible drawbacks.

Key words: anaerobic digestion, digestate, biogas, ammonia emissions.

Лемехова А. С. Анаеробна переробка: вирішення сільськогосподарських, економічних та екологічних проблем. В тезах розглянуто анаеробну переробку органічних відходів як можливе вирішення нагальних проблем сьогодення: стійкого розвитку сільського господарства, енергетичного забезпечення та екологічних загроз. Переваги та можливі